

Europos socialinių partnerių organizacijų reprezentatyvumas. Tekstilės ir drabužių sektorius

Santrauka

Įvadas

Šiuo tyrimu siekiama pateikti reikiamą informaciją, kad būtų paskatintas socialinis dialogas tekstilės ir drabužių sektoriuje. Europos darbo santykių informacinės tarnybos (angl. EIRO) reprezentatyvumo tyrimais, atliktais Europos Komisijos prašymu, siekiama nustatyti reprezentatyvias socialinių partnerių asociacijas, su kuriomis reikia konsultuotis pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) nuostatas. Tad šiame tyrime nustatomos atitinkamos nacionalinės tekstilės ir drabužių sektoriaus socialinių partnerių organizacijos, taikant principą „iš viršaus į apačią“ (išvardijant Europos masto susivienijimų narius) ir principą „iš apačios į viršų“ (per EIRO nacionalinius korespondentus).

Europos socialinio dialogo veiksmingumas priklauso nuo to, kiek reprezentatyvūs atitinkami sektoriaus nacionaliniai subjektai, nes Europos socialiniame dialoge gali dalyvauti tik pakankamai reprezentatyvios asociacijos.

Nacionalinė asociacija yra vertinama kaip tinkama su sektoriumi susijusių interesų asociacija, jei ji atitinka tokius kriterijus: a) asociacijos sritis yra susijusi su sektoriumi; b) asociacija reguliariai dalyvauja sektoriaus kolektyvinėse derybose ir (arba) yra susijusi su kokia nors tinkama Europos lygmens interesų asociacija.

Europos asociacija yra vertinama kaip tinkama su sektoriumi susijusių interesų asociacija, jei ji yra Komisijos sudarytame interesų organizacijų, su kuriomis reikia konsultuotis kaip su sektoriaus atstovėmis pagal SESV 154 straipsnį, sąraše ir (arba) jei ji dalyvauja su sektoriumi susijusiame Europos socialiniame dialoge ir (arba) išreiškė pageidavimą konsultuotis pagal 154 straipsnį.

Sektoriaus apibrėžimas

Šiame tyrime tekstilės ir drabužių sektorius apibrėžiamas pagal statistinį Europos bendrijos ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių (angl. NACE) (2 red.), kad tyrimo rezultatus būtų galima palyginti tarpvalstybiniu lygmeniu.

Kalbant konkrečiau, šiam sektoriui taikomi NACE 13 kodas (tekstilės gaminių gamyba) ir 14 kodas (drabužių gamyba).

Ekonominės aplinkybės

27 ES valstybės narės yra didžiausia aprangos ir tekstilės gaminių rinka, taip pat antras pagal dydį tekstilės gaminių ir trečias pagal dydį drabužių eksportuotojas pasaulyje. Sektoriuje pagaminama apie 4,5 % visos ES gamybos sektoriaus produkcijos; jame dirba 7,5 % gamybos sektoriaus darbuotojų – 2011 m. sektoriuje dirbo daugiau kaip du milijonai darbuotojų.

Užimtumo ypatybės

Aprangos gamyba yra reikšmingiausia veikla pagal užimtumą – šiame sektoriuje sukurta 1,3 mln. darbo vietų. Tekstilės ir drabužių subsektoriuose daugiau kaip du trečdaliai darbuotojų yra 25–49 metų amžiaus, o moterys sudaro 71 % visos darbo jėgos. Dauguma sektoriaus bendrovių yra labai mažos įmonės – daugiau kaip 85 % įmonių dirba po mažiau kaip 10 žmonių. Vidutiniškai per pastaruosius metus darbo vietų kasmet mažėjo apytiksliai po 120 000, t. y. po 5 % per metus. 2010 m. mažėjimas paspartėjo iki 7 %. Tačiau vėliau vidutinis užimtumo mažėjimas sulėtėjo ir 2011 m. sudarė vos 2 %.

Pastarojo meto pokyčiai

Jau prieš krizę aprangos ir tekstilės sektorius buvo pertvarkomas dėl besikeičiančios paklausos, technologinės pažangos, gamybos sąnaudų augimo, mažmenininkų perkamosios galios augimo ir aplinkosaugos problemų.

Atsižvelgiant į tai, kad šiame sektoriuje vieno darbuotojo sukuriama pridėtinė vertė yra mažesnė nei daugelyje kitų sektorių, šis darbuotojams imlus sektorius susiduria su didele šalių, kuriose gamybos sąnaudos mažos, konkurencija; be to, jį paveikė tarptautinės prekybos liberalizavimas. Reaguodama į tai Europos

pramonė ėmė plačiu mastu taikyti subrangos principus arba perkelti gamybą į mažų gamybos sąnaudų šalis; dėl to ėmė mažėti kvalifikuotos darbo jėgos ir spartėti technologinė kaita.

2001–2011 m. 16-oje šalių, kuriose buvo atliekamas šis tyrimas, šiame sektoriuje sumažėjo įmonių skaičius, todėl atitinkamai sumažėjo užimtumas. Čekijoje, Ispanijoje, Latvijoje ir Slovakijoje užimtumas sumažėjo nepaisant to, kad bendrovių skaičius išaugo. Sektoriaus darbuotojų dalis 2001–2011 m. išliko stabili visose šalyse, išskyrus Austriją, kur ji išaugo nuo 69 % 2001 m. iki 94 % 2010 m., ir Vengriją bei Švediją, kur ji išliko stabili ir sudarė 100 %. 2001–2011 m. užimtumas augo tik Liuksemburge. Iš viso sektoriuje nuo 2008 m. iki 2010 m. ketvirtojo ketvirčio prarasta 644 500 darbo vietų.

Atstovavimo interesams nacionalinis lygmuo

Profesinės sąjungos

Aktyvių profesinių sąjungų narių skaičius Europoje labai įvairus – nuo daugiau kaip 2,2 mln. narių profesinėje sąjungoje *IG Metall* (Vokietija) iki vos keleto dešimčių narių profesinėje sąjungoje *PSPKM* (Graikija). Iš viso nustatytos 76 su sektoriumi susijusios profesinės sąjungos, atitinkančios įtraukimo į reprezentatyvumo tyrimą kriterijus. 33 % šalių veikia tik po vieną su sektoriumi susijusią sąjungą. 15 % šalių – po dvi, o 22 % šalių – po tris. Po keturias ar daugiau su sektoriumi susijusių profesinių sąjungų veikia 30 % šalių. Tai reiškia, kad esama daug susiskaidymo, nepaisant to, kad vyrauja daugiašalės darbuotojų asociacijos.

Darbdavių organizacijos

Iš viso nustatyta, kad 22 šalyse veikia 52 su sektoriumi susijusios darbdavių organizacijos. Visos jos yra ES lygmens darbdavių asociacijos *EURATEX* narės. Airijoje, Kipre, Liuksemburge, Maltoje ir Slovakijoje sektoriaus darbdavių asociacijų nėra, o Estijoje, Latvijoje ir Lenkijoje sektorių organizacijos nedalyvauja kolektyvinėse derybose. Iš 22 šalių, kuriose esama darbdavių organizacijų, dešimtyje yra vos po vieną tokią organizaciją. Septyniose šalyse yra po dvi darbdavių organizacijas, trys – vienoje (Belgija) ir keturios – keturiose šalyse. Tarp darbdavių organizacijų daugiašalių asociacijų yra mažiau nei daugiašalių profesinių sąjungų asociacijų.

Vertinant dalyvavimą viešojoje politikoje, valdžios institucijos konsultuojasi su 89 % darbdavių organizacijų, apie kurias turima susijusių duomenų. Su darbdavių organizacijomis konsultuojamasi visose šalyse, kuriose tokios organizacijos veikia, išskyrus Graikiją, nors kai kuriose šalyse ši praktika nėra sistemiška.

Kolektyvinės derybos

Kolektyvinių derybų metodas ES taikomas labai nevienodai. Dešimtyje iš tirtų šalių kolektyvinių derybų rodiklis yra didelis (per 80 %), aštuoniose jis siekia vos 20 %.

Atstovavimo interesams europinis lygmuo

Pasaulinė profesinė sąjunga *IndustriALL* ir Europos drabužių ir tekstilės konfederacija (*EURATEX*) yra tos aprangos ir tekstilės sektoriaus organizacijos, kurios Europos Komisijos įvardytos kaip socialinių partnerių organizacijos, su kuriomis reikia konsultuotis pagal SESV 154 straipsnį.

IndustriALL yra susijusi su Europos profesinių sąjungų konfederacija (*ETUC*) ir atstovauja 194 nacionalinėms organizacijoms ir 7 314 027 darbuotojams iš 39 Europos šalių. Jos veikloje tiesiogiai dalyvauja 47 tekstilės ir drabužių sektoriaus organizacijos; 45 iš jų yra sektoriaus kolektyvinių derybų dalyvės; be to, ji veikia 24 iš 26 šalių, kurios praneša apie jose veikiančias su sektoriumi susijusias profesines sąjungas.

EURATEX, kurios federacijos valstybėse narėse atstovauja daugiau kaip 180 000 kompanijų ir per 1,8 mln. darbuotojų, priklauso Europos konkurencingos pramonės aljansui. *EURATEX* veikloje tiesiogiai dalyvauja 25 sektoriaus organizacijos; 23 iš jų yra sektoriaus kolektyvinių derybų dalyvės; be to, ji veikia 20 ir 22 šalių, kurios praneša apie jose įsteigtas su sektoriumi susijusias darbdavių organizacijas.

Išvados

Remiantis 27 ES valstybių narių tekstilės ir drabužių sektoriaus analize, pagrįsta principu „iš viršaus į apačią“ ir principu „iš apačios į viršų“, *IndustriALL* ir *EURATEX* turėtų būti vertinamos kaip reikšmingiausios darbuotojams ir darbdaviams ES mastu atstovaujančios organizacijos, todėl su jomis turi būti konsultuojamasi pagal SESV sąlygas, ypač atsižvelgiant į tai, kad jokių kitų panašaus masto Europos lygmens subjektų nėra nei tarp sektoriaus darbdaviams, nei tarp jo darbuotojams atstovaujančių organizacijų.

Papildoma informacija

Ataskaita „Representativeness of the European social partner organisations: Textiles and clothing sector“ („Europos socialinių partnerių organizacijų reprezentatyvumas. Tekstilės ir drabužių sektorius“) skelbiama adresu <http://www.eurofound.europa.eu/eiro/studies/tn1302024s/index.htm>

Norėdami gauti daugiau informacijos, susisiekite su informacijos pareigūne Camilla Galli da Bino e. paštu gdb@eurofound.europa.eu.